

TRÍCH YẾU LUẬN ÁN TIẾN SĨ

- Tên tác giả: Nguyễn Thành Nam
- Tên luận án: *Giáo dục thời Lê Sơ (1428 – 1527) nhìn từ góc độ văn hóa học*
- Chuyên ngành: Văn hóa học
- Mã số: 6231 0640
- Tên cơ sở đào tạo: Trường Đại học Văn hóa Hà Nội

Nội dung:

1. Mục đích và đối tượng nghiên cứu của luận án

1.1. Mục đích nghiên cứu

Làm rõ diện mạo và di sản văn hóa thời Lê Sơ; chỉ ra vai trò, ảnh hưởng, giá trị văn hóa của nền giáo dục Lê Sơ đối với đời sống xã hội đương đại cũng như ở hiện tại; từ đó, nhận thức đúng vị trí, vai trò, ảnh hưởng của giáo dục thời kỳ này trong dòng chảy văn hóa – giáo dục dân tộc; đúc rút một số kinh nghiệm tham khảo cho hiện tại và nêu ý nghĩa thực tiễn của nó.

1.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Trình bày và làm sáng tỏ những thành tựu và khoảng trống liên quan đến đề tài nghiên cứu thông qua việc tổng quan các công trình nghiên cứu có liên quan; đồng thời, làm rõ khung lý thuyết của luận án.

- Phân tích bối cảnh chính trị- xã hội tác động đến quá trình hình thành, phát triển nền giáo dục Lê Sơ.

- Trình bày diện mạo nền giáo dục thời kỳ Lê Sơ trên mọi chiều cạnh của nó.

- Trình bày và làm rõ hệ thống di sản văn hóa của nền giáo dục thời Lê Sơ

- Chỉ ra vai trò, ảnh hưởng, giá trị văn hóa của nền giáo dục Lê Sơ đối với đời sống xã hội đương đại cũng như ở hiện tại; đồng thời, đúc rút một số bài học kinh nghiệm và nêu lên ý nghĩa thực tiễn.

2. Các phương pháp nghiên cứu đã sử dụng

Luận án được thực hiện dựa trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử và sử dụng những phương pháp nghiên cứu sau đây:

- Phương pháp lịch sử, phương pháp logic
- Phương pháp phân tích văn bản, hồi cứu tài liệu.
- Phương pháp phân tích - tổng hợp – so sánh
- Phương pháp chuyên gia
- Phương pháp hệ thống – cấu trúc

3.Các kết quả chính và kết luận

Kết quả:

- Đã phân tích bối cảnh chính trị- xã hội tác động đến quá trình hình thành, phát triển nền giáo dục Lê Sơ; đồng thời, làm rõ diện mạo nền giáo dục thời kỳ Lê Sơ trên mọi chiều cạnh như hệ tư tưởng giáo dục, thể chế giáo dục, hệ thống trường học, nội dung, mục tiêu học tập, thi cử.

- Đã trình bày và làm sáng tỏ di sản văn hóa của nền giáo dục thời Lê Sơ, bao gồm các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể.

- Đã làm sáng tỏ vai trò, ảnh hưởng, giá trị văn hóa của nền giáo dục Lê Sơ đối với đời sống xã hội đương đại cũng như ở hiện tại; đồng thời, đúc rút một số kinh nghiệm cũng như nêu lên ý nghĩa thực tiễn của nó.

Kết luận:

- Triều Lê Sơ được thành lập là kết quả của công cuộc kháng chiến lâu dài, gian khổ suốt 10 năm (1417 – 1427). Sau khi giành được độc lập, triều đình đã tiến hành những cuộc cải cách quy mô lớn trên nhiều lĩnh vực, đưa đất nước phát triển đến đỉnh cao của chế độ phong kiến tập quyền.

- Nhận thức đầy đủ vai trò của giáo dục sự ổn định, phát triển đất nước, các vị vua thời Lê Sơ đã có ý thức rõ ràng trong việc xây dựng và phát triển một nền giáo dục đáp ứng yêu cầu củng cố vương triều, xây dựng chế độ quân chủ chuyên chế trung ương tập quyền hùng mạnh. Giáo dục thời Lê Sơ phát triển nhanh chóng và mạnh mẽ, lấy Nho giáo làm hệ tư tưởng giáo dục; tuy nhiên, Nho giáo thời kỳ này dần dần chuyển hóa phù hợp với bối cảnh xã hội. Giáo dục thời Lê Sơ có mục tiêu đào tạo người tài cho bộ máy của nhà nước; đồng thời, đưa giáo lý Nho giáo thâm nhập sâu vào xã hội. Với mục tiêu này, giáo dục thời Lê Sơ có một thể chế giáo dục rõ ràng, một hệ thống trường học mở rộng từ trung ương đến các địa phương. Nền giáo dục - khoa cử thời kỳ này gắn liền với giáo huấn, với việc thể chế hóa, luật pháp hóa các chuẩn mực đạo đức Nho giáo

- Với sự phát triển rực rỡ, nền giáo dục thời Lê Sơ đã để lại một hệ thống di sản văn hóa vật thể và phi vật thể to lớn. Di sản vật thể bao gồm di sản kiến trúc trường lớp và di sản văn bia. Có thể tìm thấy từ những di sản vật thể này những tư liệu về lịch sử giáo dục, khoa cử Việt Nam. Ngoài di sản vật thể, di sản phi vật thể mà nền giáo dục thời Lê Sơ để lại là hết sức phong phú- đó là di sản khoa học, di sản nghệ thuật, di sản pháp luật, các truyền thống trọng hiền tài, đề cao sự học... Những di sản này không chỉ không chỉ phản ánh trình độ phát triển tương đối cao của Đại Việt tại thời điểm đó, mà nó còn tiếp tục hiện tác động một cách gián tiếp tới giáo dục cũng như đời sống xã hội Việt Nam hiện đại.

- Trong dòng chảy giáo dục dân tộc, giáo dục thời Lê Sơ có bước phát triển một cách căn bản, toàn diện hơn so với giáo dục thời Lý – Trần cả về hệ tư tưởng giáo dục, quy định thi cử, hệ thống trường lớp đến chính sách đối với giáo dục và đối tượng thụ hưởng giáo dục... Những ưu điểm căn bản đó được nhà Lê Trung Hưng tiếp tục duy trì và củng cố. Các chúa Trịnh đã chăm lo đến học hành, thi cử, tổ chức thành công nhiều cuộc thi, tạo ra một đội ngũ các trí thức nho học đông đảo, giữ vị trí quan trọng trong xã hội. Đặt trong bối cảnh giáo dục phong kiến, nền giáo dục thời Lê Sơ đã để lại những giá trị quan trọng như: đã xây dựng được bộ tiêu chí giáo dục cho nền giáo dục, đã hình thành nên hệ thống triết lý giáo dục nhân văn và thực tiễn; đã đưa những giá trị đạo đức Nho giáo ăn sâu, bám rễ vào đời sống xã hội. Trong suốt chiều dài tồn tại, phát triển của mình, giáo dục thời Lê Sơ đã có những ảnh hưởng to lớn đến mọi mặt của đời sống xã hội, nhất là trong lĩnh vực chính trị- tư tưởng, đạo đức...

Bên cạnh những ưu điểm và giá trị, giáo dục thời Lê Sơ cũng có những mặt hạn chế nhất định như nền giáo dục này thể hiện quan điểm đẳng cấp cực đoan, quá chú trọng đào tạo quan chức, thiếu tinh thần khoan dung trong việc lựa chọn người học, người thi, phiến diện về nội dung giáo dục, chứa đựng những tư tưởng giáo điều theo chủ nghĩa kinh nghiệm... Những mặt hạn chế này có ảnh hưởng tiêu cực đến sự phát triển, vận hành xã hội...

- Nhìn lại những ảnh hưởng của nền giáo dục thời Lê Sơ trong bối cảnh văn hóa - giáo dục Việt Nam hiện nay, có thể nhận thấy rằng, giáo dục Việt Nam hiện nay có nhiều điểm tương đồng với giáo dục thời Lê Sơ về điểm xuất phát, về mục tiêu giáo dục, về chính sách giáo dục, về truyền thống “tôn sư trọng đạo”, về việc coi trọng sự học, coi trọng nhân cách người thầy.... Từ việc nhận thức diện mạo, giá trị, ảnh hưởng của giáo dục thời Lê Sơ đối với giáo dục cùng thời kỳ cũng như hiện nay, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm như chú trọng xây dựng con người với tư cách là chủ thể của hoạt động giáo dục và chủ thể sáng tạo văn hóa; giữ gìn các truyền thống giáo dục nhưng không ngừng tiếp thu những giá trị giáo dục nhân loại; gắn kết chặt chẽ giữa giáo dục, đào tạo và sử dụng nhân lực; xác định một triết lý giáo dục phù hợp trong đổi mới, phát triển giáo dục Việt Nam...

Hà Nội, ngày 26 tháng 6 năm 2017

Giáo viên hướng dẫn

Nghiên cứu sinh

GS.TS. Trần Ngọc Vương

Nguyễn Thành Nam